

د افغانستان اسلامي جمهوریت

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست ارشاد و انسجام مساجد

آمریت ارشاد و دعوت

دخطبو عمومی مدیریت

رهنمای خطبه روز عید سعید الاضحی مورخ: ۱۴۰۰/۴/۲۹

موضوعات مهم ارشادی روز و اهمیت قربانی در اسلام

الحمد لله الغفور الشکور الذی یشیب علی العمل الصالح بأعظم الأجور وأصلی وأسلم علی سیدنا محمد ماتعاقب الأيام والدهور رضی الله عنه وعن جمیع الصحابة والتابعین لهم بإحسان إلی یوم البعث والنشور.
أمابعد:

الف: موضوعات مهم ارشادی:

از تمامی ائمه مساجد و خطباء گرامی تقاضا به عمل میاید که با نظر داشت شرایط و اوضاع جاری در کشور موضوعات ذیل را در خطبه های خویش با استناد از نصوص شرعی برای مردم توضیح و تشریح نمایند:

۱- اتفاق و همبستگی:

دشمنان افغانستان با استفاده از هر حیل و نیرنگ برای ایجاد نفاق میان افغان ها تلاش دارند. از آنجائیکه علما و روحانیون در هر زمان و هر شرایط در ایجاد، تامین و تقویت همبستگی، اتحاد، اتفاق، برادری و برابری نقش مهم و حیاتی بازی نموده اند؛ رهبری حکومت جمهوری اسلامی افغانستان از تمام علمای جید کشور، روحانیون و شخصیت های دینی و مذهبی می خواهد تا زمینه همبستگی، اتحاد، اتفاق و برادری را میان تمام اقوام کشور فراهم سازد و نگذارند تا دشمن در پلان های شوم شان موفق شوند.

۲- حمایت از نیروهای امنیتی و دفاعی کشور:

نیرو های دفاعی و امنیتی کشور، با قبول زحمات بی شایبه و با دادن جان و خون خود از سنگر، مردم و مادر وطن دلیرانه دفاع می کنند و مانند سپر آهنین در برابر هر نوع تهاجم دشمن برای حفظ نوامیس ملی، ارزش های اسلامی، ملی و فرهنگی و جان و مال مردم می رزمند. از تمام علما، روحانیون و شخصیت های دینی و مذهبی کشور می خواهیم تا قهرمانی های نیرو های دلیر و با شهامت افغانستان را به دیده قدر نگریسته و قاطعانه از آنها حمایت شان را ابراز دارند.

۳- نقش علماء و روحانیون در حفظ و پاسداری از نظام اسلامی:

در طول تاریخ، علما، روحانیون و شخصیت های دینی و مذهبی همواره در خصوص پاسداری از نظام، حفظ جان و مال مردم در برابر دشمنان کشور قاطعانه ایستاده و مسوولیت ایمانی و انسانی خود را ادا نموده اند.

بناءً از علما و شخصیت های دینی و مذهبی می خواهیم تا در شرایط دشوار امروزی دین و مسوولیت ایمانی، انسانی و وجدانی خود را آنچنانکه لازم است ادا نموده و مردم را نیز به پاسداری از نظام جمهوری اسلامی و حفظ جان و مال هموطنان ترغیب و تشویق نمایند.

۴- حمایت از تأسیسات عام المنفعه و دولتی و مذمت آزار و اذیت مردم:

دشمنان با دید و نگرش منفی و مخرب همواره تلاش دارند تا تأسیسات عامه و دولتی که از سوی حکومت در سطح ولسوالی ها و ولایات اعمار گردیده را تخریب و منهدم سازند. با این کار نه تنها حکومت خسارات هنگفت مالی را

متحمل می شود بلکه جریان عرضه خدمات به مردم به کلی متوقف می گردد که این خود تاثیرات سوء بالای حیات اجتماعی و اقتصادی مردم دارد. به این اساس از علماء، روحانیون و شخصیت های دینی و مذهبی تقاضا بعمل می آید تا مجازات کسانی که به تخریب تاسیسات عامه و دولتی و آزار و اذیت مردم مبادرت می ورزند را در پرتو دین مبین اسلام به مردم بیان نموده و از سوی دیگر مردم را تشویق نمایند تا جلو انجام همچو فعالیت های تخریبکارانه در ساحات تحت تسلط طالبان گرفته شود.

۵- بسیج مردم در حمایت از ارزشهای دو دهه اخیر:

شخصیت های دینی و مذهبی در طول تاریخ نقش کلیدی در روشننگری و سوق دادن جامعه به سوی رستگاری، فلاح و همدیگر پذیری را ایفا نموده اند.

بنابر این از علماء، روحانیون و شخصیت های دینی و مذهبی می خواهیم تا این نقش بیشتر برجسته شود و علماء به معنی واقعی در بسیج مردم و حمایت از ارزش های مادی و معنوی دو دهه اخیر وارد اقدام شده و به مردم آگاهی دهی لازم انجام دهند.

ب: اهمیت قربانی در اسلام

خداوند متعال می فرماید: { فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ . فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ . وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ . قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ . إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ . وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ } سوره: ص (۱۰۲-۱۰۷).

ترجمه: وقتی که او متولد شد و بزرگ گردید به سنی رسید که بتواند با او به تلاش (در پی معاش ایستد) ابراهیم بدو گفت: من در خواب چنان میبینم که باید تو را ذبح کنم و قربانی ات کنم، بنگر نظرت چیست؟

گفت: ای پدر! کاری که به تو دستور داده میشود بکن، بخواست خدا مرا از زمره شکیبایان خواهی یافت، هنگامیکه پدر و پسر هر دو تسلیم فرمان خدا شدند و ابراهیم پسر را روی شنها دراز کشاند و رخساره او را بر خاک انداخت، فریادش زدیم ای ابراهیم! تو خواب را راست دیدی و دانستی و برابر فرمان آن عمل کردی و ماموریت خود را بجای آوردی دست نگهدار که در این آزمایش بزرگ موفق شدی پیش از این رنج تو و فرزندت را نمی خواهیم، مالمیگونه به نیکو کاران سزا و پاداش میدهم، این آزمایش بزرگ که ذبح پسر با دست پدر است.

۱- نخستین قربانی در تاریخ انسان قربانی دوفوزندان آدم علیه السلام هابیل و قابیل میباشد طوری که قرآن کریم حکایت میکند: { وَآتَىٰ عَلَيْهِمُ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ } سوره المائده: (۲۷).

ترجمه: ای محمد! داستان دویسر آدم را که داستان است به حق و خالی از خلاف واقع برای مردم بیان کنکه هر دو در راه خدا و به منظور نزدیک شدن به او چیزی پیشکش کردند از یکی آن دوقبول شد و از دیگری قبول نشد آنکه قربانیش قبول نشد به آنکه از او قبول شد گفت: من تو را خواهم کشت او گفت: خدای تعالی قربانی را از مردم با تقوا قبول میکند.

قربانی در تمام شرائع آسمانی بوده که در نظام عبادتی هر امت حیثیت یک بخش ضروری را دارا بوده چنانچه قرآن کریم در مورد فرموده است: { لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُكَ فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُسْتَقِيمٍ } سوره الحج: (۶۷)

ترجمه: برای هر امتی طریقی برای قربان کردن مقرر کردیم که هر یک پیرو طریقی خویش است در این کار با تومجادله نکنند و توبسوی پروردگارت دعوت همی کن که پیرو هدایتی خالی از انحراف هستی.

قربانی سنت ابراهیم علیه الصلاة والسلام است: قربانی به اتفاق الفقهاء در سال دوم هجری بدلائل شرعی قرآن کریم و احادیث صحیح رسول الله صلی الله علیه وسلم و عملکرد صحابه کرام رضی الله عنهم ثابت و مشروع گردیده است، الله متعال در مورد مشروعیت قربانی در قرآن کریم فرموده است: { فصل لربك وانحر } سوره الكوثر (۲) ترجمه: خاص برای پروردگارت نماز عید را بخوان و شتر را قربانی کن.

مشروعیت قربانی در احادیث صحیح رسول الله صلی الله علیه وسلم و سنت عملی ثابت است که آنحضرت صلی الله علیه وسلم قربانی نموده و به انجام این عبادت تشویق و ترغیب داده و فرموده است: (من وجد سعة فلم یذبح فلا یقرین مصلانا) . سنن دارقطنی

ترجمه: کسیکه توانایی قربانی را داشته باشد و قربانی نکند به مصلا و عیدگاه ما نزدیک نشود.

و بعد از وفات رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه کرام قربانی می نمودند و همین سنت را تابعین و بعدا اتباع تابعین و مسلمانان تا امروز بجا می آورند و هیچ مسلمانی از مشروعیت قربانی منکر نشده است.

حکمت مشروعیت قربانی:

حکمت از مشروعیت این عبادت مالی بر علاوه از ثواب و فضیلت و بخشایش گناهان مسلمان بجا آوردن شکر الله متعال است بر نعمتهای که بر بنده خود ارزانی فرموده که سنت ابراهیم الخلیل علیه السلام را احیاء و زنده نماید و در راه او تعالی مال خود را مصرف کند، در عین حال مسلمان نفس خود بر بندگی الله متعال و عبودیت تربیه می نماید که در هر موسم عبادت خاص را مطابق امر او تعالی و هدایت و رهنمایی رسولش انجام دهد، و نیز با فقراء و محتاجین همدردی نماید با توزیع گوشت قربانی، و از همه مهمتر اینکه توحید الله متعال را تکرار نموده اسم او تعالی را یاد کند در وقت ذبح قربانی.

بعضیها سوالی را مطرح میکنند که در بین بجا آوردن شکر او تعالی و عبادتش و ریختن خون چی ارتباط وجود دارد؟ در جواب اینها می نویسیم که: اولاً: این ریختن خون وسیله آسایش برای خود بنده و خانواده اش، همسایه ها و مهمانانش میباشد و نیز صدقه دادن بر فقیران است که از نعمت الهی که بر ایشان ارزانی نموده استفاده کند و نعمت او تعالی را بشکل ظاهری آن به نمایش بگذارد.

مسلمان مأمور است که در اوقات و مواسم مختلف نعمتهای که برایش الله متعال لطف نموده از آن استفاده نماید و روی آن صحبت کند، الله متعال فرموده است: {وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ} {سوره الضحی (۸)}. ترجمه: و از نعمتهای پروردگارت حرف بزن و صحبت کند.

ثانیاً: در قربانی و ریختن خون این حیوانات حلال یک نوع تأکید و مبالغه در تصدیق نمودن مسائلی است که الله متعال خبر داده است که این حیوانات را برای آسایش و استفاده بنده های خود خلق نموده و اجازه ذبح نمودن و ریختن خون آنها را داده است تا اینکه از گوشت آنها بهره مند شوند.

شرایط شخص قربانی کننده

فقهاء تصریح نموده اند که شخص قربانی کننده باید دارای شروط ذیل باشد:

۱. مسلمان باشد و قربانی غیر مسلمان قبول نمی شود.
۲. مقیم باشد و مسافر نباشد نزد فقهای حنفی زیرا مسافر به سختی و مشقت روبرو می شود در قربانی کردن. البته در نزد جمهور فقهاء مسافر هم قربانی کرده می تواند.
۳. مالدار باشد یعنی توانایی خریدن قربانی را داشته باشد بر علاوه از داشتن مسکن و مصرف روز مره خود و فامیلش و قرضدار نباشد.
۴. بالغ و عاقل باشد نزد امام زفر البتة البتة در نزد امام ابوحنیفه و امام ابویوسف در مال طفل نابالغ و دیوانه هم قربانی میشود در صورتیکه توانایی داشته باشند.
۵. نیت قربانی را داشته باشد که خالصا لله عزوجل قربانی می نماید.

تعیین سن حیوان قربانی

حیواناتی که قابل قربانی است شروط و سن و سال شرعی آن قرار ذیل است :

- در قربانی باید حیوانی که ذبح شود از جمله حیوانات (بهیمة الأنعام) باشد و سن و سال شرعی آن قرار ذیل باشد:
- شتر که از پنج ساله کم نباشد،
- گاو از دوساله کم نباشد،
- گوسفند از شش ماه کم نباشد و در ماه هم داخل شده باشد،
- و بز از یک ساله کم نباشد.

در قربانی کدام یک از شتر، گاو، گوسفند و بز ثواب بیشتر دارد ؟

فقهای مذهب حنفی افضلیت و یا ثواب بیشتر در قربانی چنین ترتیب نموده اند:

- - قربانی کردن شتر کامل.
- - قربانی نمودن گاو کامل.
- - گوسفند کامل.
- - بز کامل.
- - اشتراک نمودن در هفتم حصه شتر.
- - اشتراک کردن در هفتم حصه گاو.

زیرا که شتر قیمت و گوشت خوب و بیشتر دارد، بعد از آن گاو در درجه دوم میاید، و در مرحله سوم گوسفند است و آخرین آنها بز است در اجر و ثواب از نظر فقهای فقه حنفي.

در حیوان قربانی باید عیب نداشته باشد:

حیوان که بخاطر عبادت قربانی تخصیص داده میشود باید عیب مؤثر نداشته باشد و این امر را صحابی جلیل القدر علی بن ابی طالب رضي الله عنه در حدیث صحیح بیان نموده است: (أَمْرًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنْ نَسْتَشْرِفَ الْعَيْنَ وَالْأُذُنَ وَأَنْ لَا نُضْحَى بِمُقَابَلَةٍ وَلَا مُدَابَرَةٍ وَلَا شَرْقَاءَ وَلَا حَرْقَاءَ). سنن ترمذی

ترجمه: رسول الله صلى الله عليه وسلم ما را در قربانی کردن رهنمائی نموده تا اینکه چشم و گوش حیوان قربانی را بصورت دقیق متوجه شویم و نظر بیندازیم، و نباید حیوانی را قربانی کنیم که طرف گوشش از قسمت پیش و یا از قسمت بالابریده شده باشد و نه هم حیوانی را که گوشش پاره شده باشد و نه هم حیوانی را که گوشش سوراخ شده باشد. یعنی عیب مؤثر باشد که در نتیجه آن گوشت قربانی کم شود و این چهار عیب تأثیر سلبی دارد که ماهیت قربانی را زیر سوال میبرد:

- کوری واضح،
- بیماری آشکار و ظاهر.
- لنگی نمایان و لاغری که چربی یا مغز استخوان ندارد و حیوانی که در رمه رفته نتواند.

همچنان آنحضرت صلى الله عليه وسلم از قربانی نمودن حیوانات عیبي منع فرموده در این حدیث صحیح: (لَا يُضْحَى بِالْعَرَجَاءِ بَيْنَ ظَلْعَيْهَا وَلَا بِالْعَوْرَاءِ بَيْنَ عَوْرَتَيْهَا وَلَا بِالْمَرِيضَةِ بَيْنَ مَرَضَتَيْهَا وَلَا بِالْعَجْفَاءِ الَّتِي لَا تُنْقَى). سنن ترمذی

ترجمه: قربانی نشود حیوان لنگ را که لنگی آن واضح و ظاهر باشد و نه هم حیوان کوری را که کوری آن ظاهر باشد و نه حیوان مریض را که مریضی آن ظاهر باشد، و نه حیوان ضعیف و لاغری را که در میان استخوان آن مغز باقی نمانده باشد. اما وجود عیب خورد و کوچک در حیوان قربانی تأثیر ندارد.

زمان قربانی عید قربان

ابتداء و انتهای وقت قربانی:

ابتدای وقت قربانی بعد از نماز عید شروع میشود از صحابی جلیل القدر جنب البجلي رضي الله عنه در حدیث صحیح روایت است که فرمود: من روز عید اضحی همراه پیامبر صلى الله عليه وسلم نماز خواندم و پیامبر صلى الله عليه وسلم بعد از نماز خطبهای خوانده، سپس فرمودند: کسی که قبل از نماز، قربانی نموده بجای آن دوباره قربانی کند و کسی که قربانی نکرده با نام الله متعال قربانی کند.

و ختم و انتهای وقت پایانی قربانی، غروب آفتاب روز سوم عید است نزد فقهای احناف، اما در نزد جمهور علماء و فقهای معاصر وقت انتهای قربانی روز سوم ایام تشریق یعنی روز ۱۳ ذی الحجه است.

والسلام علیکم

تقبل الله منا ومنکم صالح الأعمال